

Pred dvajsetimi leti so bili na pobudo takratnega ravnatelja Slovenskega gledališkega muzeja in današnjega akademika prof. Dušana Moravca ustanovljeni »Dokumenti« kot kolikor mogoče redna teatrološka in gledališko zgodovinska znanstvena in publicistična publikacija in ne le kot dokumentarično glasilo dela muzeja samega. Še v času, ko je bil minister za kulturo in prosveto pokojni pisatelj in dramatik dr. Ferdo Kozak je bilo na posebni seji tudi sklenjeno, da bo treba poleg gledališkega muzeja ustanoviti tudi gledališki inštitut. Žal do tega zaradi raznih, tudi prostorskih in finančnih vzrokov ni prišlo. Tako se je vse teatrološko in hkrati muzejsko-zbirateljsko delo naložilo leta 1952 ustanovljenemu Slovenskemu gledališkemu muzeju, katerega prvi ravnatelj je bil Janko Traven, oficialni ustanovitelj pa uprava SNG pod vodstvom upravnika pisatelja Juša Kozaka. V nekaj letih je delo gledališkega muzeja in potrebe gledališko-zgodovinske in teatrološke znanosti poleg specifične muzealne dejavnosti muzeja samega tako narastlo, da je postala ustanovitev posebne publikacije, ki bi nosila naslov »Dokumenti«, nujno potrebna. Objavljala bi dokumente slovenskega gledališkega zgodovinskega in gledališke znanosti (teatologije), hkrati pa prispevala dokumente v interesu splošne slovenske kulture, v kateri zavzema delo slovenskega gledališča od davnih početkov do današnjih dni, pomembno in nenadomestljivo mesto.

Zbiralne, znanstvene in publicistične potrebe za preteklost in sedanost so prisilile prvotni le zgodovini in faktografiji slovenskega gledališča in njegove umetnosti posvečeni muzej razširiti še na film. Čeprav sta si ti področji umetniškega ustvarjanja v tem ali drugem podobna, sta si v svojem bistvu vendarle različna, dasi korenike izhajajo iz gledališča. S tem bi bila sicer upravičena združitev po svoje različnih umetniško ustvarjalnih ali poustvarjalnih področij, če bi bil hkrati ob programski razširitvi razširjen tudi delovni prostor. Spričo marljive zbiralne dejavnosti muzejskega kolektiva in številnih daril zasebnikov, pa se je nekdanji prostor spremenil bolj v skladišče in spravišče kakor pa v nujno potreben deovni prostor notranjih in zunanjih sodelavcev na dve področji razširjenega muzeja. Tu je bilo potrebo ponovno in celo s poudarkom omeniti ob dvajsetletnici izhajanja. »Dokumentov« kot glasila muzeja in kot priča njegove dejavnosti. Prvotna zasnova je določala, da izidejo »Dokumenti« redno vsaj dvakrat na leto, kar pa so zadnja leta onemogočile finančne težave. Zato so začeli izhajati »Dokumenti Slovenskega gledališkega in filmskega muzeja« samo enkrat na leto, kar je občutna škoda za zgodovinske vse tri področja, ki vsako zase terja ob razpravah še objavo nujno potrebnega fotografskega gradiva, ki na svoj način potrjuje trditve in raziskave pisanih prispevkov.

Res je, da delo slovenskega muzeja za gledališče in film dopolnjuje in spopolnjuje na svoj način tudi Knjižnica Mestnega gledališča ljubjanskega, ki jo je prav tako pred leti ustanovil Dušan Moravec, ki se je s svojo knjigo »Slovensko gledališče od vojne do vojne« (Cankarjeva založba 1980) uvrstil med najboljše jugoslovanske gledališke zgodovinarje in teatrologe in ustvaril za slovensko gledališko in kuturno zgodovino omenjenega obdobja ne samo dokumentarno, marveč teatrološko znanstveno monografijo, kakršnih je malo tudi v svetovni gledališki zgodovinarski in teoretično-kritični književosti.

Delavost Slovenskega gledališkega in filmskega muzeja, ki ga še vedno v marsičem hudó ovirajo utesnjeni prostori, izpričujejo tudi njegove različne razstave v Ljubljani in zunaj nje, prav gotovo pa najbolj dvajsetletno izhajanje »Dokumentov«. V njih je nabrano toliko pomembnega in dragocenega gradiva različnih sodelavcev, kakor v malokateri publikaciji, ki skuša na svojem področju delovno izpolnjevati svoje poslanstvo. Tu je treba takoj pripomniti, da se vrši to delo tiho in požrtvovalno in da je celo večkrat javno prezrto ali nezapisano, da ne rečem omalovaževano, zlasti, kar zadeva »Dokumente«, ki so bili v dvajsetih letih svojega obstoja in dela malokdaj javno zabeleženi, kaj šele ocenjeni. Nikakor nočem ob dvajsetletnici »Dokumentov« preveličati njihovega obstoja in dela, toda da je ne oziraje se na levo in desno bilo opravljeno dragoceno delo tudi za slovensko kulturno zgodovino, v katero sodi zgodovina gledališča, filma, radia in televizije ravno tako kakor razna druga področja našega biti in nebity, ni mogoče zanikati.

Vsekakor sodi poleg »Dokumentov« zajetna publikacija »Repertoar slovenskih gledališč 1867—1967« (izšla leta 1967) z dodatnimi tremi zvezki »Repertoar slovenskih gledališč 1967—1982« (zadnji je izšel 1983) med najpomembnejše publikacije, ki tako rekoč »gledališko bibliofilsko« dopolnjujejo vse doslej izišle letnike »Dokumentov« — kot važen in pomemben »kažipot«, kaj vse je bilo v več ko sto letih uprizorjenega v slovenskih gledališčih. Dramaturška, literarno-zgodovinska in teatrološka analiza repertoarnega žitja in bitja slovenskih gledališč iz te dobe bi ne izpričala le gole repertoarne politike v različnih sezonah in obdobjih, marveč kako je tudi po izbiri repertoarja rastlo slovensko gledališče dovolj hitro tudi v evropski gledališki repertoarni prostor. O tem priča tudi marsikatera razprava ali spominsko razmišljanje ali zapis v posameznih številkih »Dokumentov«, ki so poleg tega objavljali tudi številno slikovno gradivo, kar je za gledališko zgodovinopisje in za režisersko, in scenacijsko igralsko-odrsko podobo v teh ali drugih časih še posebno važno in tudi zanimivo.

Mislím, da so »Dokumenti« in hkrati s njimi muzej s svojim marljivim kolektivom v danih, ne zmeraj prijetnih razmerah, brez samohvale v tridesetih letih obstoja muzeja in ob dvajsetletnici »Dokumentov« častno opravili svoje delo in dolžnost — kljub vsem težavam in oviram. Ob jubileju »Dokumentov« je živa predvsem ena želja: da bi dobil muzej nove, precej večje prostore, kakor jih ima sedaj, saj se v njih včasih sodelavci skoraj že dušijo, hkrati pa da bi bilo »Dokumentom« v prihodnje finančno spet omogočeno, da bi lahko izhajali vsaj dvakrat na leto. Dela in gradiva je že ogromno, še več pa je še nezbranega in marsikaj še nezabeleženega. Kljub vsem težavam pa se vsi delavci muzeja in njegovo vodstvo zavedajo, da so v teh tridesetih oziroma dvajsetih letih, kar izhajajo »Dokumenti«, storili vse, kar so v danih okoliščinah mogli, čeprav bi radi storili več. Zato zaslužijo naše priznanje in hvalo!

Dr. Bratko Kreft

Vingt ans de parution des Documents du Musée du Théâtre et du Cinéma slovène

En 1964, la revue les Documents du Musée du Théâtre et du Cinéma slovène fut fondée en tant que la publication où paraîtraient les recherches en théâtrologie et en histoire de théâtre. En 1979, annexé le Musée du Cinéma, la revue élargit son répertoire au domaine des recherches en cinéma slovène. Les vingt années des Documents ont été complétées par le Répertoire des théâtres slovènes professionnels 1876—1967 avec trois suppléments pour les périodes de cinq ans. Malgré la situation précaire en ce qui concerne les locaux et le financement, la rédaction peu nombreuse réalise avec succès ses devoirs.